

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ประเทศไทยในฐานะที่เป็นสมาชิกของ WTO ซึ่งมีความผูกพันต้องเจรจาเปิดเสรีการค้าบริการตามข้อตกลง GATS จึงได้เข้าเจรจาและเสนอข้อผูกพันเปิดเสรีการค้าบริการสาขาต่างๆ ตามรูปแบบการค้าบริการ โดยเปิดเสรีการค้าบริการทั้งในด้านการเข้าสู่ตลาด และการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติแก่ประเทศสมาชิก WTO โดยมีข้อจำกัด หรือเงื่อนไขบริการแต่ละสาขา ในแต่ละรูปแบบการให้บริการตามที่ข้อตกลง GATS ยินยอมให้ประเทศสมาชิกกระทำได้ตามข้อ 20 ของข้อตกลงดังกล่าว บนหลักการเปิดเสรีก้าวหน้าตามลำดับ ซึ่งการเปิดเสรีให้คนต่างด้าวเข้ามาประกอบธุรกิจประเภทต่างๆ ประเทศไทยได้เสนอผูกพันการเปิดเสรีการค้าบริการสาขาต่างๆตามตารางข้อผูกพันเฉพาะ โดยมีข้อจำกัด หรือเงื่อนไขซึ่งส่วนใหญ่เป็นการจำกัดสัดส่วนจำนวนหุ้นที่คนต่างด้าวเป็นผู้ถือ และจำนวนคนต่างด้าวที่ถือหุ้นในหน่วยธุรกิจ แต่ทั้งนี้จะต้องขึ้นอยู่กัยเงื่อนไขดังต่อไปนี้ คือ หน่วยธุรกิจดังกล่าวจะต้องจัดตั้งขึ้นโดยจดทะเบียนในประเทศและจัดตั้งขึ้นในรูปของบริษัทจำกัด นอกจากนี้ยังต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขอีกสองข้อคือ

1.หุ้นในบริษัทดังกล่าวที่เป็นของคนต่างด้าวรวมกันจะต้องไม่เกินร้อยละ 49 ของทุนจดทะเบียน และ

2.จำนวนผู้ถือหุ้นในบริษัทดังกล่าวที่เป็นคนต่างด้าวจะต้องน้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ถือหุ้นของบริษัทดังกล่าวทั้งหมด

เมื่อประเทศไทยมีพันธกรณีที่ต้องเปิดเสรีการค้าบริการเพื่อให้คนต่างด้าวเข้ามาประกอบธุรกิจในสาขาบริการด้านต่างๆในประเทศไทย ซึ่งถือว่าการเปิดเสรีการค้าบริการโดยมีลักษณะที่ให้คนต่างด้าวเข้ามาประกอบธุรกิจในดินแดนของประเทศไทยซึ่งเป็นผู้ให้บริการเอง หรือที่เรียกว่ารูปแบบการค้าบริการในลักษณะของ Commercial Presence ซึ่งคนต่างด้าวที่เข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทยจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายที่ควบคุมการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวของประเทศไทย ซึ่งกฎหมายดังกล่าว คือ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ.2542 และจากการศึกษาพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ.2542 นั้นเป็นกฎหมายเพียงฉบับเดียวที่มีบทนิยามคำว่า “คนต่างด้าว” ทั้งที่เป็นบุคคลธรรมดา และนิติบุคคล โดยบัญญัติคำนิยามคนต่างด้าวไว้ในมาตรา 4 พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวจึงถือเป็นกฎหมายที่ใช้เป็นพื้นฐานในการจำกัดสิทธิคนต่างด้าวในการประกอบธุรกิจการค้าและการลงทุน ซึ่งจะมีบทบัญญัติห้ามคนต่างด้าวประกอบธุรกิจตามบัญชีท้าย

พระราชบัญญัติดังกล่าวในสาขาต่างๆ เช่น อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม เกษตรกรรม หัตถกรรม และบริการ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ.2542 จึงถือเป็นกฎหมายแม่บทที่ใช้ในการรักษาอธิปไตยทางเศรษฐกิจของประเทศไทยบนพื้นฐานของหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่ว่ารัฐอธิปไตยย่อมมีอำนาจในการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิของคนชาติ และเพื่อจำกัดสิทธิของคนต่างด้าวให้แตกต่างจากคนชาติ และเป็นกฎหมายแม่บทที่รัฐใช้ในการเจรจาและดำเนินการตามข้อตกลง GATS ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคี

การที่บทบัญญัติมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ได้มีการบัญญัติคำนิยาม "คนต่างด้าว" ไว้ ก็เพื่อเป็นการแยกบุคคลสัญชาติไทยออกจากบุคคลคนต่างด้าว เพื่อกฎหมายจะได้เข้าไปควบคุมการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวโดยจะไม่อนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาประกอบธุรกิจในธุรกิจบางสาขา หรือมีข้อจำกัดสิทธิการถือครองหุ้นของคนต่างด้าวในธุรกิจบางสาขา ซึ่งธุรกิจดังกล่าวที่ประเทศไทยประสงค์ที่จะสงวนไว้ให้สำหรับคนไทยประกอบการเท่านั้น หรือประสงค์ที่จะให้คนไทยเป็นผู้ถือหุ้นฝ่ายข้างมาก ดังนั้น คนต่างด้าวที่ประสงค์จะเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทยจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายที่ควบคุมการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวโดยสามารถเข้ามาประกอบธุรกิจในสาขาบริการที่อนุญาตให้คนต่างด้าวประกอบการได้เท่านั้น อย่างไรก็ตาม แม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายควบคุมการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวเพื่อสงวนธุรกิจบางสาขาไว้ให้สำหรับคนไทยประกอบการเท่านั้น แต่จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันนี้มีคนต่างด้าวจำนวนมากที่หลบเลี่ยงกฎหมาย หรืออาศัยช่องโหว่ของกฎหมายเข้ามาประกอบธุรกิจที่สงวนไว้สำหรับคนไทยโดยการใช้ชื่อบุคคลอื่นประกอบธุรกิจแทนคนต่างด้าวเพื่อที่คนต่างด้าวจะได้เข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทยได้เหมือนกับคนไทยทุกประการโดยไม่มีข้อห้าม หรือข้อจำกัดสิทธิแต่อย่างใด ทั้งนี้เนื่องมาจากบทบัญญัติมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ.2542 ยังมีช่องโหว่ของกฎหมายในการควบคุมการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวอันส่งผลให้เกิดปัญหาคนต่างด้าวอาศัยช่องโหว่ของกฎหมายเข้ามาประกอบธุรกิจโดยการใช้ชื่อบุคคลอื่นประกอบธุรกิจแทนคนต่างด้าวในลักษณะต่างๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งจากการศึกษาพบว่า บทบัญญัติมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวจะพิจารณาความเป็นนิติบุคคลต่างด้าวโดยจะพิจารณาจากสัดส่วนการถือหุ้นของคนต่างด้าวไม่ให้เกินกว่ากึ่งหนึ่งเท่านั้น โดยคำนิยาม "คนต่างด้าว" ไม่ได้มีการบัญญัติให้ครอบคลุมถึงกรณีที่มีการกำหนดไว้ในข้อบังคับของบริษัท หรือมีข้อตกลงให้คนต่างด้าวมีสิทธิออกเสียงในที่ประชุมผู้ถือหุ้นมากกว่าผู้ถือหุ้นฝ่ายข้างมากที่เป็นคนไทย หรือกำหนดให้คนต่างด้าวเป็นกรรมการและมีอำนาจในการบริหารกิจการในนิติบุคคลดังกล่าวด้วย นิติบุคคลนั้นจึงไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคลต่างด้าวแต่อย่างใด จึงทำให้คนต่างด้าว

จำนวนมากอาศัยช่องโหว่ของกฎหมายดังกล่าวเป็นช่องทางในการเข้ามาประกอบธุรกิจและสามารถประกอบธุรกิจต้องห้ามตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ.2542 ได้ทุกประการทั้งๆที่นิติบุคคลดังกล่าวสมควรจะมีสถานะเป็นนิติบุคคลต่างด้าว เนื่องจากการเอื้อประโยชน์ หรือสามารถบริหารกิจการในนิติบุคคลดังกล่าวนั้นได้ตามแต่ความต้องการของกรรมการซึ่งเป็นคนต่างด้าว และทำให้มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวไม่สามารถควบคุมการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันอาจจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ การเมือง การจ้างแรงงาน หรือต่อทรัพยากรธรรมชาติของประเทศได้ จึงนับเป็นปัญหาที่มีความสำคัญอย่างมากที่จะต้องศึกษาหาแนวทางในการแก้ไขกฎหมายเพื่ออุดช่องโหว่ของกฎหมาย ให้สามารถควบคุมการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าปัจจุบันนี้ เพื่อให้ปัญหาการหลบเลี่ยงกฎหมายโดยการใช้อิทธิพลของบุคคลอื่นประกอบธุรกิจแทนคนต่างด้าวในประเทศไทยลดน้อยลงไป

สำหรับมูลเหตุที่ผู้เขียนเห็นว่า เป็นมูลเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้คนต่างด้าวหลบเลี่ยงกฎหมาย หรืออาศัยช่องโหว่ของกฎหมายเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทยโดยการใช้ชื่อบุคคลอื่นประกอบธุรกิจแทนคนต่างด้าว สืบเนื่องมาจากธุรกิจที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ.2542 โดยเฉพาะธุรกิจที่กำหนดไว้ในบัญชีสาม มีการกำหนดประเภทของธุรกิจที่คนไทยยังไม่มีความพร้อมในการที่จะแข่งขันกับต่างด้าวครอบคลุมเกือบทุกประเภทของธุรกิจ ทำให้คนต่างด้าวที่ไม่เข้าข่ายยกเว้นตามมาตรา 10 และมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ.2542 และประสงค์จะประกอบธุรกิจในประเทศไทย ต้องขออนุญาตประกอบธุรกิจเกือบทุกประเภทของธุรกิจเนื่องจากเป็นธุรกิจที่คนไทยไม่มีความพร้อมในการที่จะแข่งขันโดยเฉพาะธุรกิจที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ.2542 ในบัญชีสาม (21) ที่กำหนดว่า “การทำธุรกิจบริการอื่น ยกเว้นธุรกิจบริการที่กำหนดในกฎกระทรวง” ทำให้คนต่างด้าวที่ประสงค์จะเข้ามาประกอบธุรกิจบริการอื่นๆเข้าบัญชีสาม (21) ทั้งหมด ดังนั้น คนต่างด้าวที่ประสงค์จะเข้ามาประกอบธุรกิจบริการอื่นๆที่ไม่มีชื่อในบัญชีต้องมาขออนุญาตก่อนทั้งหมด แต่ถ้าเป็นธุรกิจที่มีการกำหนดไว้ในกฎกระทรวงธุรกิจบริการดังกล่าวก็จะได้รับการยกเว้นจากบทบัญญัติของกฎหมาย ทั้งนี้โดยไม่ได้มีการพิจารณาในรายละเอียดของสาขาบริการนั้นว่าสอดคล้องกับแนวนโยบายด้านการลงทุนและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศหรือไม่ ทำให้การประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวในประเทศไทยมีอุปสรรคอย่างยิ่ง บริษัทต่างด้าวจึงนิยมใช้นอมินี (Nominee) เพื่อที่จะให้นิติบุคคลมีสภาพเป็นนิติบุคคลไทย เพื่อที่จะไม่ต้องมีภาระในการขออนุมัติการประกอบธุรกิจบริการและธุรกิจ

อื่นๆที่เป็นธุรกิจที่ต้องห้ามที่มีจำนวนมากมาย ทำให้คนต่างด้าวเห็นว่าการเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทยอย่างถูกต้องตามกฎหมายมีความยุ่งยาก และมีข้อจำกัดมากมาย อีกทั้งขั้นตอนในการพิจารณาอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาประกอบธุรกิจในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติดังกล่าวยังมีขั้นตอนที่ล่าช้า และการพิจารณาอนุญาตกฎหมายยังกำหนดให้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการที่จะพิจารณาอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทยหรือไม่อีกด้วย อันส่งผลให้เกิดแนวทางที่ไม่ชัดเจนในการพิจารณาอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทยเป็นอย่างมาก คนต่างด้าวจึงไม่ต้องการเข้ามาประกอบธุรกิจในนามของนิติบุคคลต่างด้าว จึงนิยมใช้ชื่อบุคคลอื่นประกอบธุรกิจแทนคนต่างด้าว ซึ่งจากการศึกษาการจำกัดสิทธิในการลงทุนของคนต่างด้าวในกรณีศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศแคนาดา การจำกัดสิทธิการเข้ามาประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวในประเทศดังกล่าวจะมีเฉพาะสำหรับกิจการบางสาขาเท่านั้น ซึ่งเป็นกิจการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ความปลอดภัยและความมั่นคงของประเทศ ศิลปวัฒนธรรมและจารีตประเพณี

จากปัญหาการใช้ชื่อบุคคลอื่นประกอบธุรกิจแทนคนต่างด้าวในประเทศไทย ทำให้ประเทศไทยเร่งหาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว อันนำไปสู่แนวคิดในการร่างกฎหมายฉบับใหม่ขึ้นมาเพื่อแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ.2542 โดยตามร่างกฎหมายได้มีการนำหลักเกณฑ์เรื่องของสิทธิออกเสียง (Voting rights) ในที่ประชุมผู้ถือหุ้นมาพิจารณา เพื่อนำมากำหนดเป็นหลักเกณฑ์การพิจารณาความเป็นนิติบุคคลต่างด้าว โดยร่างกฎหมายดังกล่าวจะแก้ไขคำนิยามคนต่างด้าวให้ครอบคลุมถึงกรณีที่คนต่างด้าวมีสิทธิออกเสียงในที่ประชุมผู้ถือหุ้นมากกว่าผู้ถือหุ้นคนไทย แม้ว่านิติบุคคลดังกล่าวจะมีคนต่างด้าวถือหุ้นไม่เกินหนึ่งก็ตาม นิติบุคคลดังกล่าวก็จะมีสถานะเป็นนิติบุคคลต่างด้าวด้วย

อย่างไรก็ดี ผู้เขียนเห็นว่าการแก้ไขคำนิยาม “คนต่างด้าว” โดยให้หมายความรวมถึงนิติบุคคลซึ่งจดทะเบียนในประเทศไทย และมีบุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย หรือนิติบุคคลซึ่งไม่ได้จดทะเบียนในประเทศไทยเป็นผู้มีอำนาจตามกฎหมาย หรือตามข้อบังคับ หรือตามข้อตกลงในการออกเสียงลงคะแนนตั้งแต่กึ่งหนึ่งของจำนวนคะแนนเสียงที่มีสิทธิออกเสียงทั้งหมดของนิติบุคคลนั้น อาจไม่สามารถบรรลุเจตนารมณ์ในการแก้ไขปัญหาคอนต่างด้าวเข้ามาประกอบธุรกิจในธุรกิจที่ห้ามคนต่างด้าวประกอบการ หรือมีข้อจำกัดสิทธิคนต่างด้าวประกอบการโดยการใช้ชื่อบุคคลอื่นประกอบธุรกิจแทนคนต่างด้าวได้เท่าที่ควร เนื่องจากคนต่างด้าวยังสามารถใช้วิธีการอื่นนอกจากการควบคุมเรื่องสิทธิการออกเสียงในที่ประชุมผู้ถือหุ้นของนิติบุคคลดังกล่าวได้อีก

หลายวิธี เช่น การกำหนดในข้อบังคับของนิติบุคคลว่าการมีมติใดในเรื่องที่มีความสำคัญต้องได้รับความเห็นชอบจากคนต่างด้าวซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นฝ่ายข้างน้อยหนึ่งเสียงด้วย หรือการกำหนดให้ผู้ถือหุ้นฝ่ายข้างน้อยที่เป็นผู้ถือหุ้นต่างด้าวมีอำนาจแต่งตั้งหรือถอดถอนกรรมการฝ่ายข้างมากของนิติบุคคล เป็นต้น ซึ่งจากการศึกษาผู้เขียนเห็นว่าการปรับปรุงคำนิยาม “คนต่างด้าว” เพื่อแก้ไขปัญหาคนต่างด้าวเข้ามาประกอบธุรกิจสงวนท้ายพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ.2542 ได้อย่างมีประสิทธิภาพอันจะสามารถทำให้บรรลุเจตนารมณ์ในการตรากฎหมายฉบับนี้ ควรที่จะปรับปรุงคำนิยาม “คนต่างด้าว” ให้หมายความรวมถึง นิติบุคคลซึ่งจดทะเบียนในประเทศไทยซึ่งคนต่างด้าวเป็นผู้มีอำนาจควบคุมการดำเนินกิจการของนิติบุคคลดังกล่าวนั้นโดยการพิจารณาจากสัดส่วนของกรรมการที่มีอำนาจจัดการในนิติบุคคล โดยถ้านิติบุคคลดังกล่าวมีคนต่างด้าวเป็นผู้มีอำนาจในการบริหารจัดการนิติบุคคล เช่น มีอำนาจในการแต่งตั้งกรรมการที่มีอำนาจบริหารจัดการนิติบุคคลจำนวนมากกว่า หรือสามารถควบคุมกิจการต่างๆในนิติบุคคลดังกล่าวได้นิติบุคคลดังกล่าวควรมีสถานะเป็นนิติบุคคลต่างด้าวด้วย

ดังนั้น ผู้เขียนขอเสนอแนวทางด้านกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการใช้ชื่อบุคคลอื่นประกอบธุรกิจแทนคนต่างด้าวในประเทศไทย ดังต่อไปนี้

1.ควรแก้ไขคำนิยาม “คนต่างด้าว” ให้รวมถึง อำนาจควบคุมนิติบุคคลด้วย ซึ่งจะทำให้คำนิยามคนต่างด้าวมีความสอดคล้องกับคำนิยาม “Juridical Person of the Another Member” ตามข้อ 28 (m) และ (n) ของข้อตกลง GATS ซึ่งการแก้ไขคำนิยาม “คนต่างด้าว” ให้สอดคล้องกับคำนิยาม “Juridical Person of the Another Member” ตามข้อ 28 (m) และ (n) ของข้อตกลง GATS โดยให้พิจารณารวมถึงอำนาจควบคุมนิติบุคคลด้วยนั้นจะทำให้สามารถใช้กฎหมายในการดำเนินมาตรการปกป้องธุรกิจของไทยที่ได้รับผลกระทบจากการเปิดเสรีการค้าบริการและการลงทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และทำให้มีอำนาจต่อรองในการเจรจาจัดทำความตกลงเปิดเสรีการค้า และการลงทุนมากขึ้นเพราะนิติบุคคลต่างชาติจะไม่สามารถใช้ช่องโหว่ของกฎหมายที่ควบคุมการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวเข้ามาประกอบธุรกิจที่สงวนไว้สำหรับคนไทยได้ ซึ่งผู้เขียนเชื่อว่าหากแก้ไขคำนิยาม “คนต่างด้าว” ตามข้อเสนอแนะนี้จะทำให้ปัญหาการใช้ชื่อบุคคลอื่นประกอบธุรกิจแทนคนต่างด้าวในประเทศไทยจะลดน้อยลงไปได้อย่างมาก

2.กฎหมายควรกำหนดให้รัฐมนตรีมีดุลพินิจในการอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาประกอบธุรกิจในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ.2542 ได้ แม้คนต่างด้าวจะถือหุ้นเกินกว่า 49 เปอร์เซ็นต์ก็ตาม ถ้ารัฐมนตรีเห็นว่าการเข้ามาประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทยอย่างมาก ซึ่งจากศึกษากฎหมายไต้หวัน

ของประเทศสหรัฐอเมริกากฎหมายได้ให้อำนาจดุลพินิจแก่ FCC (The Federal Communications Commission) ในการอนุญาตให้นิติบุคคลที่มีหุ้นส่วนของต่างด้าวเกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้สามารถประกอบกิจการโทรคมนาคมได้หากเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแม้ประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีนโยบายที่จำกัดสิทธิของคนต่างด้าวในการประกอบธุรกิจโทรคมนาคม แต่ก็มีกรอบผ่อนปรนหากการลงทุนของคนต่างด้าวจึงเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

3. กรอบผ่อนปรนธุรกิจที่อยู่ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ.2542 โดยเฉพาะธุรกิจในบัญชีสามให้น้อยลง ไม่ครอบคลุมเกือบทุกประเภทธุรกิจบริการ อย่างเช่นในปัจจุบัน โดยควรลดลงอย่างค่อยเป็นค่อยไป อาจจะลดลงในอีก 3 ปีข้างหน้าไม่ต้องรีบลดลงอย่างรวดเร็ว บางธุรกิจที่เห็นควรที่จะให้คุ้มครองเพื่อสงวนไว้แต่เฉพาะสำหรับคนไทยก็ให้คุ้มครองต่อไป แต่ธุรกิจบริการบางสาขาถ้าเห็นว่าคนไทยพร้อมที่จะแข่งขันกับต่างชาติได้ ก็ควรจะเปิดเสรีธุรกิจบริการในสาขานั้นไป ซึ่งการปรับปรุงคำนิยาม “คนต่างด้าว” ไปพร้อมกับการแก้ไขบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ.2542 เช่นนี้ ผู้เขียนเห็นว่าจะเป็นการแก้ไขปัญหาการใช้ชื่อบุคคลอื่นประกอบธุรกิจแทนคนต่างด้าวในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะแม้ว่าการแก้ไขคำนิยามคนต่างด้าวให้ครอบคลุมกรณีที่คนต่างด้าวมีอำนาจในการควบคุมนิติบุคคลด้วยนั้นจะดูเข้มงวดมากกว่าการพิจารณาเฉพาะแต่ในเรื่องสิทธิออกเสียง แต่ถ้ามีการผ่อนปรนในเรื่องธุรกิจบริการที่อยู่ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ.2542 ให้ลดน้อยลงไม่ครอบคลุมเกือบทุกธุรกิจบริการอย่างเช่นในปัจจุบันจะทำให้ไม่เป็นการแก้ไขกฎหมายอย่างเข้มงวดจนเกินไปนัก เพราะแม้ว่ามีการแก้ไขคำนิยามคนต่างด้าวให้เข้มงวดขึ้นเพื่ออุดช่องโหว่ของกฎหมาย แต่ในขณะเดียวกันก็ผ่อนปรนในเรื่องของประเภทธุรกิจบริการในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ.2542 จะเป็นการหาความสมดุลระหว่างการเข้มงวดขึ้นด้านหนึ่ง กับการผ่อนปรนลงอีกด้านหนึ่ง ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยสามารถควบคุมปัญหาคนต่างด้าวหลบเลี่ยงกฎหมาย หรืออาศัยช่องโหว่ของกฎหมายเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทยโดยการใช้ชื่อบุคคลอื่นประกอบธุรกิจแทนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และในขณะเดียวกันก็ไม่เป็นการจำกัดสิทธิการเข้ามาลงทุนประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวมากจนเกินไปด้วย

ท้ายที่สุดนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่าความชัดเจนของกฎหมายนั้นเป็นสิ่งที่นักลงทุนต่างด้าวต้องการเห็นที่สุดในขณะนี้ เพราะว่าถ้ากฎหมายยังไม่นิ่ง หรือยังไม่ได้ข้อสรุปว่าจะมีแนวทางการแก้ไขกฎหมายไปในทิศทางใด นักลงทุนต่างด้าวก็อาจจะชะลอการเข้ามาลงทุนในประเทศไทยได้เพื่อรอให้กฎหมายเกิดความชัดเจนก่อนจึงจะวางแผนการลงทุนต่อไป ซึ่งผู้เขียนเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง

กับการที่ประเทศไทยจะแก้ไขกฎหมายที่ควบคุมการเข้ามาประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพในการควบคุมการเข้ามาประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวมากขึ้น แต่อย่างไรก็ดีการแก้ไขกฎหมายต้องมีความชัดเจนตามกรอบนโยบายที่กำหนด และระยะเวลาในการพิจารณาแก้ไขกฎหมายควรอยู่ภายในกรอบเวลาที่เหมาะสมด้วย ทั้งนี้เพื่อที่จะได้ไม่ให้เกิดกระทบต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศไทยต่อไปด้วย